

Praksa sudova opšte nadležnosti i trgovinskih sudova

**PRAVNA SHVATANJA
VIŠEG PRIVREDNOG SUDA U BEOGRADU
od 19. i 20. IX 2005. godine**

PARNIČNI POSTUPAK

1. PITANJE:

Da li se stupanjem na snagu novog Zakona o parničnom postupku privredni sporovi iz nadležnosti veća mogu nastaviti pred sudijom pojedincem bez donošenja posebnog rešenja, ili se i u tom slučaju mora postupiti na način propisan odredbom člana 18. Zakona o parničnom postupku?

Odgovor:

U prvom stepenu privredne sporove uvek sudi sudija pojedinac. To je izričito propisano imperativnom odredbom čl. 481. st. 1. ZPP. Zato se sa danom stupanja na snagu novog ZPP svi započeti postupci u nadležnosti veća u kojima nije doneta prvostepena presuda ili rešenje kojim se postupak pred prvostepenim sudom okončava moraju bez posebnog rešenja po sili zakona nastaviti pred sudijom pojedincem.

2. PITANJE:

Da li se odredba člana 66. st. 1. tač. 7. ZPP shodno primenjuje i na postupajućeg sudiju u parnici, ako je bio predsednik veća, ili član veća poravnanja?

Odgovor:

Ove odredbe primenjuju se i na postupajućeg sudiju u parnici, ako je bio predsednik veća, ili član veća prinudnog poravnanja zaključenog između tuženog i njegovih poverilaca, ukoliko je tužilac poverilac čije je potraživanje koje predstavlja predmet tužbenog zahteva bilo prijavljeno i osporeno u postupku prinudnog poravnanja. To proizilazi iz odredbe čl. 52. Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji kojom je predviđeno da se na postupak prinudnog poravnanja shodno primenjuju odredbe ovog zakona o stečaju, osim odredaba o stečajnom sudiji i odboru poverilaca.

3. PITANJE:

Da li punomoćje za advokata, ako sadrži i ovlašćenje za pripravnika mora sadržati i ime pripravnika?

Odgovor:

U smislu odredbe člana 88. stav 3. Zakona o parničnom postupku punomoćnika, koji je advokat, može zamenjivati advokatski pripravnik koji je kod njega za-

poslen, ako je stranka tako odredila u punomoćju. Navedenu odredbu treba tumačiti na taj način da je dovoljno da stranka u punomoćju navede da se punomoćje odnosi i na pripravnike koji su zaposleni u advokatskoj kancelariji, odnosno kod advokata na koga je punomoćje naslovljeno. Stoga punomoćje za advokata ne mora da sadrži ime pripravnika, već je dovoljno da u njemu stoji da navedenog advokata može zamenjivati advokatski pripravnik koji je kod njega zaposlen.

4. PITANJE:

Da li i advokata koji pristupa po zameniĉkom punomoćju moŹe zameniti advokatski pripravnik zaposlen u njegovoj kancelariji, ako je stranka dala punomoćje koje obuhvata i pripravnika advokata po osnovnom punomoćju?

Odgovor:

Advokata koji pristupa po zameniĉkom punomoćju moŹe zamenjivati advokatski pripravnik zaposlen u njegovoj kancelariji, ukoliko je stranka prilikom davanja osnovnog punomoćja u istom navela da advokata kome se punomoćje izdaje moŹe zamenjivati i advokatski pripravnik zaposlen u njegovoj kancelariji, a istovremeno je tog advokata ovlastila da punomoćje moŹe preneti i na drugo lice – advokata.

Ĉlan 88. stav 3. Zakona o parničnom postupku treba tumaĉiti na taj naĉin da u gore opisanoj situaciji stranka pristaje da je u postupku zastupa ne samo advokat, za koga se pretpostavlja da ima viši stepen iskustva i znanja, nego i advokatski pripravnik.

5. PITANJE:

Da li fotokopija punomoćja za zastupanje mora biti overena?

Odgovor:

U Ĉlanu 91. stav 2. Zakona o parničnom postupku propisano je da ĉe sud, ako posumnja u istinitost pismenog punomoćja, rešenjem naloŹiti punomoćniku da podnese overeno punomoćje. Iz navedene odredbe proizilazi da fotokopija punomoćja za zastupanje ne mora biti overena, a da je sud ovlašćen da zahteva dostavljanje overenog punomoćja ukoliko posumnja u istinitost onog koje je priloŹeno.

6. PITANJE:

Da li advokat uz svoje punomoćje koje dostavlja uz tuŹbu ima obavezu da dostavi i dokaz o zastupniĉkom svojstvu davaoca – potpisnika punomoćja?

Odgovor:

Advokat – punomoćnik stranke, nije duŹan da uz tuŹbu pored punomoćja dostavlja i dokaze o svojstvu lica – potpisnika punomoćja. Sud ĉe samo ukoliko posumnja u istinitost pismenog punomoćja, rešenjem naloŹiti punomoćniku da podnese overeno punomoćje, shodno odredbi Ĉlana 91. stav 2. Zakona o parničnom postupku. Navedena odredba mogla bi se primeniti u situaciji kada sud posumnja u svojstvo lica koje je izdalo punomoćje, te bi u toj situaciji sud rešenjem mogao naloŹiti punomoćniku da dostavi dokaze o ovlašćenjima, odnosno svojstvima lica koje je punomoćje izdalo.

7. PITANJE:

Da li je pravnik zaposlen kod pravnog lica duŹan da prilikom dostave punomoćja dokaŹe i ko je zakonski zastupnik stranke?

Odgovor:

Nije. Pravno lice može zastupati i diplomirani pravnik koji se kod istog nalazi u radnom odnosu. U tom slučaju ovo lice može preduzimati sve parnične radnje u granicama punomoćja koje mu je izdao i overio statutarni zastupnik – zastupanog pravnog lica.

8. PITANJE:

Da li sud može pozvati stranke da otklone nedostatke u zastupanju koji su učinjeni preduzimanjem parničnih radnji ili podnošenjem podnesaka bez urednog punomoćja pre stupanja na snagu novog Zakona o parničnom postupku?

Odgovor:

Ako su podnesci podneti, ili određene parnične radnje preduzete od strane neovlašćenog lica pre stupanja na snagu novog ZPP, sud je dužan da shodno ranije važećoj odredbi čl. 98. st. 2. ZPP pozove stranku da se izjasni da li iste odobrava.

9. PITANJE:

Da li parnični sud može odmah odbaciti tužbu koju je u ime preduzeća podnelo fizičko lice koje nije advokat, a uz tužbu nije priložilo punomoćje?

Odgovor:

Iz pitanja kao očigledno proizilazi da se u opisanoj situaciji, dakle, ne radi o fizičkom licu koje je zaposleno kod preduzeća koje se pojavljuje kao tužilac. Dakle, u situaciji kada je u ime preduzeća tužbu podnelo fizičko lice koje nije advokat, a uz tužbu nije priložilo punomoćje za navedeno lice, sud će takvu tužbu odbaciti. Ovo stoga što je članom 92. stav 1. Zakona o parničnom postupku propisano da je punomoćnik dužan da prilikom preduzimanja prve radnje u postupku podnese punomoćje. U novom Zakonu o parničnom postupku ne postoji zakonska mogućnost koja je bila propisana članom 98. stav 2. ranijeg Zakona o parničnom postupku, da sud privremeno dozvoli radnje u postupku i licu koje nije podnelo punomoćje. Stoga u opisanoj situaciji sud takvu tužbu svojim rešenjem odmah odbacuje sa obrazloženjem da je ista podneta od strane neovlašćenog lica.

10. PITANJE:

Da li je i u kojim slučajevima sud dužan da pozove stranku da odobri preduzete radnje od strane punomoćnika bez urednog punomoćja?

Odgovor:

Sud nema dužnost da poziva stranku da se izjasni da li preduzete parnične radnje u njeno ime od strane advokata ili drugog lica bez urednog punomoćja odobrava. Takve radnje se shodno odredbi člana 92. stav 2. ZPP neće uzimati u obzir ako ih sama stranka nije naknadno odobrila. Zato se tako preduzete radnje mogu konvalidirati naknadnim odobrenjem stranke samo u slučaju kada je isto dato pre donošenja rešenja kojim je sud utvrdio da lice koje se pojavljuje kao punomoćnik nije ovlašćeno za njihovo preduzimanje, odnosno do donošenja rešenja o odbacivanju podnesaka podnetih bez urednog punomoćja.

11. PITANJE:

Da li se odmah odbacuje tužba, u slučaju da je podneta za tužioca od strane advokata koji uz tužbu nije podneo punomoćje, ili se to može učiniti tek po-

što se tužiocu da nalog da se izjasni da li osnažuje radnju preduzetu od strane neovlašćenog lica – advokata, a tužilac istu radnju ne osnaži?

Odgovor:

Sud će na osnovu odredbe člana 92. stav 1. Zakona o parničnom postupku odmah odbaciti tužbu koju je za tužioca podneo advokat koji uz tužbu nije priložio punomoćje. Mogućnost da stranka naknadno odobri radnje preduzete od nekog lica, koja je propisana u članu 92. stav 2. Zakona o parničnom postupku ne odnosi se na neovlašćena lica nego samo na lica koja imaju svojstvo punomoćnika, ali za koja u punomoćju nije navedeno da su ovlašćeni i za preduzimanje određenih radnji za koje je potrebno tzv. specijalno punomoćje. Osim toga, novi Zakon o parničnom postupku ne propisuje mogućnost suda (koja je postojala prema odredbi člana 98. stav 2. starog Zakona o parničnom postupku) da privremeno dozvoli da određenu parničnu radnju izvrši lice koje nije podnelo punomoćje.

12. PITANJE:

Ako prvostepeni sud odbaci žalbu koju je podneo advokat bez posebnog punomoćja, kako će postupiti drugostepeni sud ako uz žalbu na ovo rešenje advokat naknadno dostavi punomoćje kojim stranka odobrava njegovu parničnu radnju?

Odgovor:

Stranka ne može naknadnim dostavljanjem punomoćja uz žalbu na rešenje o odbacivanju nedozvoljene žalbe (rešenje doneto na temelju odredbe člana 103. stav 6. u vezi člana 91. stav 1. Zakona o parničnom postupku) konvalidirati propust svog punomoćnika – advokata učinjen dostavljanjem žalbe sudu bez punomoćja.

13. PITANJE:

Da li je uredna tužba koju je advokat potpisao pre početka teksta, a ne na kraju teksta tužbe?

Odgovor:

Članom 100. stav 2. ZPP propisano je da tužba, protivtužba, odgovor na tužbu i pravni lekovi koji se podnose u pismenom obliku (podnesci), između ostalog moraju sadržavati i potpis podnosioca. Navedenim članom, kao ni bilo kojom drugom odredbom Zakona o parničnom postupku, nije propisano da se potpis podnosioca mora nalaziti na kraju teksta podneska. Stoga je uredna tužba koju je advokat potpisao pre početka teksta.

14. PITANJE:

Kada je među strankama sporno samo pravno pitanje, da li je u situaciji kada je tužbeni zahtev iskazan u DEM neophodno dati nalog da se takav iznos konvertuje u eure i što bi moguće dovelo do veštačenja, ili je moguće odlučivati o zahtevu postavljenom u navedenom smislu, a konverziju izvršiti u kasnijem izvršnom postupku?

Odgovor:

Marka je prestala da bude sredstvo plaćanja 1. III 2002. godine, od kada se isključivo koristi euro, kao zajednička valuta zemalja Evropske zajednice.

Stoga, tužba u kojoj je iskazani zahtev u ranije važećoj nemačkoj valuti nije uredna, te je stranka dužna da opredeli tužbeni zahtev u važećem sredstvu plaćanja, dakle u eurima ili u dinarskoj protivvrednosti traženog iznosa plaćanja.

Ukoliko bi među strankama bila sporna tačnost izvršene konverzije, veštačenjem će se omogućiti stručan obračun. Naime, pravilna konverzija podrazumeva kako obračun glavnog duga u eure, tako i obračun domicilne kamate od dana dospelosti do 1. III 2002. godine, kada je marka prestala da bude sredstvo plaćanja. Budući da glavni dug nije plaćen, tužilac ima pravo na kamatu po stopi koju Centralna evropska banka propisuje za euro, samo na onaj deo konvertovanog iznosa koji predstavlja glavni dug, a ne i na konvertovani deo kamate.

Dakle, pravilnost konverzije je važna i zbog pravilne primene materijalnog prava, te se stoga ne može smatrati da bi veštačenje, u slučaju osporavanja tačnosti obračuna, bez potrebe produžilo parnični postupak.

15. PITANJE:

Da li parnični sud može odmah odbaciti tužbu koju nije potpisao statutarni zastupnik (direktor) privrednog društva, već diplomirani pravnik ili drugo lice zaposleno kod tužioca (koje nije upisano u registar kao lice ovlašćeno za zastupanje), s obzirom da novi Zakon o parničnom postupku u članu 92. uopšte ne predviđa mogućnost da sud dozvoli da radnje u postupku privremeno izvrši lice koje nije podnelo punomoćje, a koja je mogućnost postojala u članu 98. st 2. ranijeg Zakona o parničnom postupku?

Odgovor:

Iako je u postavljenom pitanju izostavljen podatak da li je uz tužbu koju je potpisalo navedeno lice priloženo punomoćje za to lice izdato od strane ovlašćenog lica ili ne, prilikom davanja odgovora poći ćemo od pretpostavke da se pitanje odnosi na situacije kada je tužbu potpisao diplomirani pravnik ili drugo lice zaposleno kod tužioca koje nije upisano u registar kao lice ovlašćeno za zastupanje, a uz tužbu nije priloženo punomoćje za to lice. Pre davanja odgovora mora se ukazati da je pogrešna konstatacija iz postavljenog pitanja da je statutarni zastupnik privrednog društva samo direktor. U smislu odredbe čl. 482. Zakona o parničnom postupku, kada se radi o postupku u privrednim sporovima, tada je statutarni zastupnik lice koje je u registar upisano kao ovlašćeno lice. Zakon o privrednim društvima u čl. 25. u kome govori o zastupnicima i njihovim ovlašćenjima ne propisuje izričito ko sve može biti zastupnik privrednog društva, ali to proizilazi iz mnogih odredaba ovog zakona.

Ukoliko je podneta tužba potpisana od lica koje nije statutarni zastupnik privrednog društva u smislu gore navedenih odredaba i propisa, a uz istu nije priloženo punomoćje kojim se navedeno lice ovlašćuje da u ime privrednog društva podnese tužbu, sud će takvu tužbu odbaciti, kao podnetu od neovlašćenog lica. Ovo stoga što je članom 92. st. 1. Zakona o parničnom postupku propisano da je punomoćnik dužan da prilikom preduzimanja prve radnje u postupku podnese punomoćje.

Ovde se, međutim, mora napomenuti da se tužba ne može automatski odbaciti ukoliko se iz iste vidi da nije potpisana od strane direktora privrednog društva. Ovo stoga što iz gore navedenog proizilazi da istu u ime privrednog društva može podneti i potpisati neko drugo lice zaposleno kod tužioca koje ima svojstvo statutarnog zastupnika ili koje je na isto postupanje ovlašćeno. U tom smislu sud bi bio dužan da na osnovu podataka iz nadležnog registra, koji su javni, prethodno utvrdi da li je tužba potpisana od ovlašćenog lica.

16. PITANJE:

Da li su termini “zakonski zastupnik” i “ovlašćeno lice” (statutarni zastupnik) preduzeća i drugih lica koja se upisuju u registar, sinonimi po odredbama novog Zakona o parničnom postupku, ili je zakon razgraničio pojam zakonskog zastupnika od ovlašćenog lica iz člana 482. kao statutarnog zastupnika preduzeća i drugog pravnog lica koje se upisuje u sudski registar ili privredni registar?

Odgovor:

Zakonski zastupnik je zastupnik stranke – fizičkog lica koje nema parničnu sposobnost (član 75. ZPP), i to su roditelj ili staratelj tog lica. Ovaj termin, kao ni odredbe Zakona o parničnom postupku o zakonskom zastupanju, se ne odnosi na pravna lica, koja su poslovno i parnično sposobna, i koja zastupa njihov statutarni zastupnik u smislu člana 482. Zakona o parničnom postupku. Na tu razliku jasno ukazuju i odredbe člana 265. i člana 361. Zakona o parničnom postupku, koje razlikuju zakonske zastupnike i zastupnike pravnih lica u pitanjima saslušanja stranke i povreda u zastupanju. Samo izuzetno, pravno lice može imati specifičnog zakonskog zastupnika, i to privremenog zastupnika iz člana 79. Zakona o parničnom postupku.

17. PITANJE:

Da li se odredba iz člana 214. tačka 3. novog Zakona o parničnom postupku, po kojoj nastupa obavezni prekid postupka zbog smrti zakonskog zastupnika stranke ili prestanka njegovog ovlašćenja za zastupanje, odnosi i na smrt ili razrešenje direktora preduzeća ili drugog pravnog lica, kao ovlašćenog lica – statutarnog zastupnika iz člana 482. istog zakona?

Odgovor:

Odredba člana 214. stav 3. Zakona o parničnom postupku po kojoj se postupak prekida kad zakonski zastupnik stranke umre ili kad prestane njegovo ovlašćenje za zastupanje, ima u vidu samo zakonskog zastupnika parnično nesposobne stranke (član 75. ZPP), a ne i zastupnika pravnog lica. Razrešenje direktora pravnog lica podrazumeva da se na istu funkciju bira-imenuje drugo lice, kao direktor i zastupnik, i za tok postupka nema nikakav značaj. Smrt direktora pravnog lica u toku parnice takođe nema značaja, ako pravno lice ima druge zastupnike, upisane u registar u smislu člana 482. Zakona o parničnom postupku, ili ako pravno lice ima punomoćnika u parnici (jer smrću statutarnog zastupnika pravnog lica ne prestaje punomoćje). Problem postoji kada je direktor jedini statutarni zastupnik, umre u toku parnice, a pravno lice nema punomoćnika. Stranka tada nema nikakvog zastupnika i postupak se ne može voditi. U vreme važenja Zakona o parničnom postupku iz 1976. godine od strane Višeg trgovinskog suda utvrđen je odgovor iz 2000. godine po kome: ako preduzeće u kraćem roku ne može da odredi drugog zastupnika, parnični postupak treba prekinuti shodnom primenom odredbe člana 212. tačka 4. (sada 214. tačka 3) Zakona o parničnom postupku i nastaviti po članu 215. stav 1. Zakona o parničnom postupku. Izmene u novom Zakonu o parničnom postupku omogućuju i drugačija rešenja: pored prekida postupka (ali shodnom, tj. analognom primenom člana 214. tačka 3. Zakona o parničnom postupku), zastoje u postupku da bi se stranci omogućio izbor novog direktora – statutarnog zastupnika po članu 219. Zakona o parničnom postupku, te postavljanje privremenog zastupnika po članu 79. stav 3. Zakona o parničnom postupku.

18. PITANJE:

Da li u slučaju smrti ili razrešenja direktora preduzeća prestaje punomoćje izdato advokatu ili drugom punomoćniku, ili se punomoćje ograničava u smislu člana 94. stav 2. novog Zakona o parničnom postupku, odnosno da li je punomoćnik preduzeća tada ovlašćen da preduzima samo radnje u postupku koje ne trpe odlaganje?

Odgovor:

Personalne promene u pravnom licu, kakve su smrt ili po drugom osnovu prestanak ovlašćenja za zastupanje dotadašnjeg statutarog zastupnika iz člana 482. Zakona o parničnom postupku, na izdato punomoćje nemaju nikakvog uticaja. Dotadašnji punomoćnik to ostaje, sa dotadašnjim ovlašćenjima u pogledu zastupanja pravnog lica, uz mogućnost novog statutarog zastupnika da opozove punomoćje po članu 93. Zakona o parničnom postupku. Odredbe člana 94. ZPP se ne primenjuju na punomoćnike pravnih lica. Do prestanka punomoćje koje je izdalo pravno lice, odnosno njegov statutarni zastupnik, dolazi samo u slučajevima iz člana 95. stav 1. i člana 484. stav 1. ZPP – u slučaju prestanka pravnog lica, odnosno otvaranja postupka stečaja ili likvidacije nad pravnim licem.

19. PITANJE:

Da li je upis direktora preduzeća u registar konstitutivan ili samo deklarativan, s obzirom na odredbu iz člana 482. novog Zakona o parničnom postupku da je zastupnik stranke lice upisano u registar kao ovlašćeno lice (statutarni zastupnik), te da li se licu koje je upisano u registar može priznati svojstvo statutarog zastupnika za potrebe vođenja postupka u privrednom sporu, dok mu se istovremeno to svojstvo ne bi priznalo prilikom razrešavanja materijalno-pravnog odnosa koji je i doveo do spora, odnosno da li je punovažan obligacioni ugovor koji je to lice potpisalo?

Odgovor:

Upis u registar direktora preduzeća privrednog društva, kao i upis drugih zastupnika (član 50. Zakona o registraciji privrednih subjekata) je deklarativan, jer neko lice postaje direktor ili zastupnik odlukom privrednog društva, a ne odlukom i upisom registra (ranije suda). Pitanje karaktera upisa nije od značaja, već je od značaja dejstvo upisa prema trećim licima (zbog kojih se upis i vrši). To dejstvo je Zakonom o parničnom postupku posebno i izričito propisano u pogledu zastupanja u parnici, tako da je statutarni zastupnik privrednog društva, kao i drugog pravnog lica, samo ono lice koje je upisano u registar, a ne i lice koje (iz bilo kog razloga) nije upisano. Sud nema ovlašćenja da "licu koje nije upisano u registar prizna svojstvo statutarog zastupnika za potrebe vođenja postupka", kako se navodi u pitanju, već je parnični sud zakonski obavezan da to lice smatra parničnim zastupnikom stranke. Da li je to isto lice u prethodnom materijalno-pravnom odnosu bilo ovlašćeno za zastupanje pravnog lica, zavisi od drugih konkretnih okolnosti – odluka o njegovom izboru ili razrešenju, obima ovlašćenja u zastupanju, upisa u registar, saveznosti druge ugovorne strane itd. (član 10. i član 25. Zakona o privrednim društvima, član 3. tačka 2. Zakona o registraciji privrednih subjekata). Stoga je moguć zaključak suda da lice u pitanju nije bilo ovlašćeno za zaključivanje ugovora, ali nije moguć zaključak suda da to lice nije zastupnik u parnici, jer ono to jeste na osnovu izričite odredbe člana 482. Zakona o parničnom postupku.

20. PITANJE:

Da li se parnični sud, prilikom donošenja presude zbog izostanka, odlučivanja o predlogu za ponavljanje postupka i uopšte prilikom ocene ovlašćenja za preduzimanje parničnih radnji u postupku, može upuštati u ocenu pravilnosti i zakonitosti konačnih upisa u registar direktora preduzeća, kao zastupnika stranaka u parničnom postupku, s obzirom na izričitu odredbu iz člana 482. novog Zakona o parničnom postupku da je zastupnik stranke lice upisano u registar kao ovlašćeno lice (statutarni zastupnik). Ovo posebno ako je upis bio izvršen protivno pravilu o nespojivosti funkcija iz člana 68. stav 1. Zakona o preduzećima, u kome je propisano da u povezanim preduzećima direktor matičnog preduzeća ne može biti direktor zavisnog preduzeća, a direktor zavisnog preduzeća ne može biti direktor matičnog preduzeća?

Odgovor:

Parnični sud se ni u kom slučaju i ni iz kojih razloga ne može upuštati u valjanost upisa u registar lica koje su u parnici javlja kao statutarni zastupnik stranke – pravnog lica, jer bi postupao protivno odredbi čl. 482. Zakona o parničnom postupku, čiji osnovni smisao jeste da se parničnom sudu olakša utvrđivanje ko je zastupnik pravnog lica. Razume se da su izuzetak parnice čiji je predmet, u skladu sa zakonom, upravo utvrđivanje da je upis u registar ništav (član 69. Zakona o registraciji privrednih subjekata, član 62. Zakona o postupku za upis u sudski registar, za pravna lica koja nisu privredni subjekti), odnosno parnice u kojima se pobija odluka o izboru lica u pitanju za člana organa – zastupnika.

21. PITANJE:

Da li je direktor preduzeća, kao stranke u parničnom postupku, u smislu člana 77. stav 2. novog Zakona o parničnom postupku dužan da prilikom preduzimanja prve radnje u postupku dokaže svoje zastupničko svojstvo, te da li će sud odbaciti tužbu koju je podnelo lice koje se predstavlja kao direktor preduzeća, a uz tužbu nije priložilo dokaz o svom zastupničkom svojstvu u smislu člana 77. stav 2. novog Zakona o parničnom postupku?

Odgovor:

Odredba čl. 77. st. 2. ZPP, odnosi se na zakonske zastupnike, a ne na statutarnog zastupnika pravnog lica iz čl. 482. ZPP. Ukoliko statutarni zastupnik (direktor ili drugo lice koje ima to svojstvo u smislu odredaba Zakona o privrednim društvima) uz tužbu koju je potpisao nije priložio dokaze o svom zastupničkom svojstvu, sud će po pravilu smatrati da njegovo zastupničko svojstvo nesumnjivo proizilazi iz javnih podataka upisanih u registar. U slučaju sumnje (samog suda ili pak izražene od strane protivne stranke) da li lice koje je potpisalo tužbu ili drugi podnesak ima zastupničko svojstvo, prvostepeni sud navedenu činjenicu može proveriti po službenoj dužnosti uvidom u javnu knjigu – registar ili pak može pozvati navedeno lice da dostavi dokaze o tom svojstvu, na osnovu čl. 278. a u vezi sa članovima 78. i 103. ZPP. Ukoliko je u slučaju sumnje prvostepeni sud postupio na gore opisani način, a pozvano lice u ostavljenom roku ne postupi po nalogu suda, prvostepeni sud će tužbu odbaciti sa pozivom na odredbu čl. 279. st. 1. tač. 7. ZPP.

22. PITANJE:

Da li novi statutarni zastupnik može opozvati preduzetu radnju ranijeg statutarnog zastupnika (član 483. ZPP) i u kojoj situaciji se uopšte primenjuje

odredba člana 483. ZPP kada stranku – preduzeće kao pravno lice, zastupa njen statutarini zastupnik? Ako ima više statutarinih zastupnika kako ceniti različite izjave i radnje statutarinih zastupnika i da li jedan statutarini zastupnik može opozvati već preduzetu radnju od strane drugog u toj situaciji?

Odgovor:

Odredbu člana 483. ZPP, prema kojoj pravno lice kao stranka ne može izmeniti niti opozvati radnju svog statutarinog zastupnika treba dovesti u vezu sa odredbom člana 87. ZPP, prema kojoj stranka može izmeniti ili opozvati radnju svog punomoćnika (kod zakonskog zastupanja ovo pitanje se ne postavlja). Smisao odredbe člana 483. ZPP jeste u sprečavanju mogućnosti da pravno lice, odlukama svojih organa, neposredno ili preko drugog statutarinog zastupnika, ometa i usporava parnični postupak. U skladu s tim, jednom preduzetu radnju statutarinog zastupnika ne može izmeniti ni opozvati ni stranka (privredno društvo, drugo pravno lice), ni drugi statutarini zastupnik, ni novi statutarini zastupnik. Situacija, ipak hipotetička, da dva statutarina zastupnika istovremeno preduzimaju parnične radnje suprotne sadržine, treba rešavati u skladu sa opštim pravilima o zastupanju stranke od strane više punomoćnika ili više zakonskih zastupnika (koju mogućnost predviđa ZPP u članu 132. stav 2), prema okolnostima konkretnog slučaja. Pri tome, treba se držati navedenog smisla odredbe člana 483. ZPP, dakle da postojanje više statutarinih zastupnika u istoj parnici ne sme usporavati ni ometati tok i razvoj postupka, a da sme i može biti na štetu stranke – pravnog lica koje je omogućilo istovremeno protivrečno zastupanje od strane više lica.

23. PITANJE:

Da li se odredbe iz člana 484. novog Zakona o parničnom postupku o dejstvu otvaranja postupka stečaja ili likvidacije na prestanak važnosti parničnog punomoćja, kao i o tome da punomoćnici moraju imati punomoćje koje je izdao stečajni upravnik, koje su sadržane u Glavi 34. – kojom je regulisan poseban postupak u privrednim sporovima, primenjuje i u redovnom – opštem parničnom postupku ili u radnim sporovima, bez obzira što je reč o posebnom pravilu postupka u privrednim sporovima?

Odgovor:

Iako se odredbe o prestanku punomoćja u slučaju stečaja nalaze u čl. 484, odnosno u Glavi posebnog postupka u privrednim sporovima, njen tekst i smisao odnosi se na objektivnu situaciju pravnog lica, koja važi za svaku vrstu postupka, i ovu odredbu treba primenjivati u svakom postupku, kao da je odredba opšteg dela zakona. Uostalom, slična odredba o prestanku punomoćja usled stečaja u Zakonu o parničnom postupku iz 1976. godine se i nalazila u opštem delu Glave 5 (čl. 101. st. 2).

24. PITANJE:

Da li po članu 484. stav 1. novog Zakona o parničnom postupku, u kome je propisano da otvaranjem postupka stečaja ili likvidacije nad pravnim licem ili preduzetnikom prestaje punomoćje koje je izdao zastupnik pravnog lica, ipak prestaje i punomoćje koje je izdao preduzetnik nad kojim je otvoren stečaj, imajući u vidu da navedena odredba pominje samo prestanak punomoćja koje je izdao zastupnik pravnog lica, a ne i punomoćje koje je izdao preduzetnik koji je fizičko lice, a kome je takvo svojstvo određeno članom 48. Zakona o privrednim društvima.

Odgovor:

Preduzetnik jeste fizičko lice, ali sa posebnim svojstvom koje ga čini mogućim stečajnim dužnikom (član 33. Zakona o stečajnom postupku). Očigledan propust zakonodavca u odredbi člana 484. st. 1. je da su na kraju rečenice izostale reči “ili preduzetnik”. Dakle, odredbu treba tumačiti tako da otvaranjem stečaja nad preduzetnikom prestaje punomoćje koje je izdao preduzetnik (kao što prestaje i dotadašnje pravo preduzetnika na zastupanje – čl. 60. Zakona o stečajnom postupku).

25. PITANJE:

Da li se odredba o odbacivanju neurednog podneska koji je u ime stranke izjavio advokat iz člana 103. st. 6. ZPP, primenjuje i na situaciju kada je navedeni podnesak podnet od strane javnog pravobranioca, s obzirom na to da su ove dve kategorije pravozaštupnika umnogome izjednačene?

Odgovor:

Odredba člana 103. st. 6. ZPP ne može se primeniti na situaciju kada je nezamisliv ili neuredan podnesak podnet od strane javnog pravobranioca, obzirom da je navedenom odredbom izričito propisano da se ista odnosi samo na podneske koje je u ime stranke podneo advokat.

26. PITANJE:

Da li stranku treba poučiti, ukoliko punomoćnik iste nije advokat, da predloži i priloži dokaze po predlogu za vraćanje u pređašnje stanje, ili se neuredan predlog, u smislu odredbe člana 115. stav 2. ZPP može odmah odbaciti?

Odgovor:

Iz odredaba novog Zakona o parničnom postupku proizilazi da sud nema obavezu da tokom čitavog postupka poučava neku stranku, nego ova obaveza za sud postoji samo u izuzetnim slučajevima. U smislu odredbe člana 275. stav 2. ZPP, sud će poučiti samo onu stranku koja uopšte nema punomoćnika i koja se iz neznanja ne koristi svojim procesnim pravima koja joj po zakonu pripadaju, a obim poučavanja ograničiće se na ukazivanje na parnične radnje koje se mogu preduzeti. Iz ove odredbe, koja se nalazi u Glavi 22, pod naslovom “Pripremanje glavne rasprave”, proizilazi da će sud u toku pripremanja glavne rasprave poučiti o određenim procesnim pravima stranku koja uopšte nema punomoćnika. Iz ovoga, dakle, dalje proizilazi da sud neće poučavati stranku koja ima punomoćnika, iako navedeno lice nije advokat. Osim toga, posledice koje su propisane u članu 115. stav 2. Zakona o parničnom postupku, a koje se sastoje u odbacivanju podnetog predloga za vraćanje u pređašnje stanje, koji nije zasnovan na opštepoznatim činjenicama i uz koji stranka nije podnela niti predložila odgovarajuće dokaze, nisu uslovljene time da li stranka uopšte ima punomoćnika ili ne. Iz gore navedenog proizilazi, dakle, da će sud odbaciti kao neuredan svaki predlog za vraćanje u pređašnje stanje koji nije zasnovan na opštepoznatim činjenicama i uz koji stranka nije podnela niti predložila odgovarajuće dokaze, bez obzira da li navedena stranka uopšte ima punomoćnika, kao i bez obzira da li je isti advokat ili ne.

27. PITANJE:

Kojim licima se može punovažno dostaviti pismeno adresirano pravnom licu, imajući u vidu to da je u članu 128. st. 3. novog Zakona o parničnom postupku propisano da se dostavljanje pravnim licima vrši predajom pismena u pro-

storijama pravnog lica, licu ovlaštenom za primanje pismena? Ko su ovlašćena lica u smislu citiranog propisa, s obzirom na to da Zakon o privrednim društvima ne predviđa izričito koji je to organ preduzeća koji bi bio ovlašćen za prijem pismena, a ni Zakon o registraciji privrednih subjekata, u članu 6. stav 1. i 2., kao podatke o privrednom subjektu koje obavezno mora da sadrži registar, ne navodi “lice ovlašćeno za primanje pismena”.

Odgovor:

Prema prethodnom Zakonu o parničnom postupku (član 134. stav 1) dostavljanje pravnim licima vrši se predajom pismena u prostoriji za prijem pismena i to licu ovlašćenom za prijem pismena, a može se izvršiti i predaja pismena zaposlenom ili članu pravnog lica koje se zatekne u njegovim prostorijama. Odredba člana 144. istog ZPP (odbijanje prijema) govorila je o ovlašćenom licu ili zaposlenom u pravnom licu (koji bez zakonitog razloga odbije da primi pismo).

Novim Zakonom o parničnom postupku izmenjeno je osnovno pravilo o dostavljanju pravnim licima (vrši se predajom pismena u prostorijama pravnog lica, licu ovlašćenom za primanje pismena, bez ranijeg upućivanja na način dostavljanja kao i državnim organima – član 128. stav 3. ZPP), dok je pravilo o odbijanju prijema ostalo isto (član 138).

Ovlašćeno lice za prijem pismena, u smislu člana 128. stav 3. ZPP na prvom mestu jeste lice koje je kao takvo određenom internim aktima pravnog lica (opštim ili pojedinačnim), pri čemu je pravno lice i bez posebne zakonske odredbe dužno da organizuje uredan prijem sudskih pismena. To, međutim, ne znači da je u pravnom licu za prijem pismena ovlašćeno samo ono fizičko lice koje je određeno internim aktom pravnog lica. U smislu odredbe člana 128. stav 3. ZPP ovlašćenim licem za prijem pismena treba smatrati i zaposlene u pravnom licu (kako predviđa član 138.), ali i ona lica koja su po prirodi svog statusa u pravnom licu dužna da prime sudska pismena. To ne mogu biti svi “članovi pravnog lica” (kako je predviđao raniji zakon), ali to jesu ortaci i komplementari u društvima lica, svi zastupnici kao i članovi upravnog odbora u društvima kapitala i drugim pravnim licima, koji po članu 31. Zakona o privrednim društvima spadaju u krug lica koja imaju dužnost prema privrednom društvu. Pod zakonskim uslovom da je dostavljanje izvršeno u prostorijama pravnog lica (u njegovom sedištu, iz kog se upravlja poslovima društva, član 16. Zakona o privrednim društvima, ne i u drugim prostorijama) i sva navedena lica dužna su da prime sudske pošiljke.

U svakom slučaju, sud je ovlašćen da primenom odredbi člana 184. ZPP novčano kazni sva lica u pravnom licu koja svojim radnjama ili propustima onemogućavaju ili otežavaju dostavljanje pravnom licu.

28. PITANJE:

Šta se podrazumeva pod bezuspešnim dostavljanjem pismena u toku parnice, da bi sud stekao ovlašćenje da dostavljanje punovažno izvrši stavljanjem pismena na oglasnu tablu u smislu člana 140. ZPP?

Odgovor:

Bezuspešnim dostavljanjem pismena u toku parnice smatra se svaka ona situacija u kojoj licu (fizičkom ili pravnom) pismo nije bilo moguće uručiti na način propisan Zakonom o parničnom postupku u članovima od 127. do 139. Prime na odredbe člana 140. Zakona o parničnom postupku, odnosno mogućnost dostavljanja stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda odnosi se prvenstveno na slu-

čajeve bezuspešnog dostavljanja onih pismena koja se ne moraju uručiti lično stranci, zakonskom zastupniku ili punomoćniku. U situaciji kada se pismeno mora uručiti lično stranci, zakonskom zastupniku odnosno punomoćniku, dakle u situaciji propisanoj u članu 136. stav 1. Zakona o parničnom postupku, mogućnost primene ove odredbe zavisi od vrste pismena koje se dostavlja.

Tužba i platni nalog, kao inicijalni akti, ne mogu se dostavljati primenom čl. 140. ZPP, jer on uređuje slučajeve bezuspešnog dostavljanja u toku parnice.

29. PITANJE:

Odredbom člana 140. ZPP propisano je: “Kad je u toku parnice dostavljanje pismena bilo bezuspešno, dostavljanje će se izvršiti stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda”. Da li se ova odredba može primeniti i kod dostavljanja odluke strankama?

Odgovor:

Dostavljanje preko oglasne table suda, kao način dostavljanja predviđen članom 127. Zakona o parničnom postupku, primenjuje se u dve situacije:

1. U slučaju bezuspešnog dostavljanja pismena (čl. 140. ZPP) koje se ne mora uručiti lično stranci, zakonskom zastupniku ili punomoćniku u toku parnice. To su svi slučajevi bezuspešnog dostavljanja: adresa je tačna, ali je primalac odsutan, nije podigao pošiljku i sl. Važno je da se radi o bezuspešnom dostavljanju u toku parnice, što znači da je parnica počela teći dostavljanjem tužbe tuženom.

2. U slučaju promene adrese stranke ili njenog zakonskog zastupnika, do dostavljanja drugostepene odluke kojom se okončava postupak, a o kojoj promeni nisu obavestili sud. U tom slučaju će se sva pismena, pa i ona koja se lično dostavljaju, kao što su sudske odluke, pravni lekovi, dostavljati preko oglasne table suda shodno čl. 139. st. 1, 2. i 3. Zakona. To podrazumeva da je u toku postupka adresa bila tačna, da je na njoj vršeno dostavljanje, a da je nakon toga, u toku postupka došlo do promene adrese usled čega se pismeno vratilo sa oznakom odseljen, nepoznat na adresi i slično (pa je i ovde dostava bila bez uspeha), a o čemu advokat nije obavestio sud.

30. PITANJE:

Ako je u toku parnice dostavljanje pismena advokatu bilo bezuspešno (npr. pošiljka se vratila sa naznakom “na godišnjem odmoru”, “kancelarija zatvorena” ili “nije kod kuće” i sl.), da li će se dostavljanje izvršiti stavljanjem pismena na oglasnu tablu u smislu čl. 140. ZPP, ili pak sud ovu procesnu situaciju mora da upodobi slučaju promene adrese iz čl. 139. st. 4. ZPP i izvrši dostavljanje neposredno stranci – “kao da punomoćnik nije ni postavljen”?

Odgovor:

Ukoliko se pismeno koje je bilo upućeno advokatu vratilo uz naznaku da je advokat na godišnjem odmoru ili da nije kod kuće, a u smislu odredbe čl. 1. ZPP, onda nisu ispunjeni uslovi da se dostavljanje tog pismena izvrši stavljanjem na oglasnu tablu suda, a u smislu odredbe čl. 140. ZPP, nego će sud ponovo pokušati dostavu istog pismena navedenom advokatu. Međutim, ukoliko se pismeno upućeno advokatu vratilo sa nazivom “kancelarija zatvorena” onda bi se moglo smatrati da je advokat promenio svoju adresu, a o tome nije obavestio sud, pa bi se dostavljanje imalo izvršiti neposredno stranci primenom odredbe čl. 139. st. 4. ZPP.

31. PITANJE:

Da li parnični sud može odmah odbaciti tužbu koju je u ime stranke podneo advokat, a u kojoj nije naznačena vrednost predmeta spora, protivno imperativnoj odredbi čl. 187. st. 1. i 3. ZPP (npr. tužba za raskid ugovora zbog neispunjenja ili za utvrđenje ništavosti ugovora, utvrđenje prava svojine i slično)?

Odgovor:

Članom 187. stav 1. ZPP propisano je koje sve elemente mora da sadrži tužba, a među njima je kao obavezni element navedena i vrednost predmeta spora. Osim toga, u stavu 3. navedenog člana propisano je da je tužilac dužan da u tužbi naznači vrednost predmeta spora uvek kada nadležnost, sastav suda ili pravo na izjavljivanje revizije zavisi od vrednosti predmeta, a predmet tužbenog zahteva nije novčani iznos. Dakle, iz odredaba stavova 1. i 3. člana 187. proizilazi da je vrednost predmeta spora obavezni element koji tužba mora da sadrži. Članom 103. stav 1. ZPP propisano je da ako podnesak ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, sud će stranci koja nema punomoćnika advokata vratiti podnesak radi ispravke, osim ako zakonom nije drugačije određeno. U stavu 6. istog člana propisano je da se odredbe člana 103. stavovi od 1. do 5. ne primenjuju ako stranka ima punomoćnika koji je advokat. Kada je podnesak koji je u ime stranke podneo advokat nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti sud će takav podnesak odbaciti. Iz navedenih odredaba Zakona o parničnom postupku proizilazi, dakle, da će sud odmah odbaciti tužbu koju je u ime stranke podneo advokat, a u kojoj nije naznačena vrednost predmeta spora.

32. PITANJE:

Da li parnični sud može da odbaci tužbu koju je u ime stranke podneo punomoćnik koji nije advokat, a koji nije naznačio vrednost predmeta spora protivno imperativnoj odredbi iz člana 187. st. 1. i 3. ZPP (npr. tužba za raskid ugovora zbog neispunjenja ili za utvrđenje ništavosti ugovora, utvrđenje prava svojine i slično), niti je to učinio naknadno u roku koji mu je sud odredio za dopunu odnosno ispravku tužbe u smislu člana 103. stav 1. i 2. ZPP?

Odgovor:

U opisanoj situaciji podneta tužba ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njoj moglo postupiti u smislu odredbe člana 187. st. 1 i 3. ZPP radi čega će sud stranci koja nema punomoćnika advokata istu vratiti radi ispravke ili dopune, a shodno odredbi člana 103. st. 1. i 2. ZPP. Ako tužba ne bude vraćena sudu u roku koji je određen u smislu odredbe člana 103. stav 2. ZPP smatraće se da je ista povučena, a ako bude vraćena bez ispravke, odnosno dopune, sud će istu rešenjem odbaciti, u smislu odredbe člana 103. stav 4. ZPP.

33. PITANJE:

Da li se može podneti protivtužba ili istaći prigovor prebijanja samo za slučaj da sud usvoji tužbeni zahtev tužioca (eventualna protivtužba, odnosno eventualni prigovor prebijanja)?

Odgovor:

Prigovor prebijanja može se istaći samo za slučaj da sud usvoji tužbeni zahtev, jer taj prigovor ne predstavlja samostalnu parničnu radnju. Kada tuženi ospori tužbeni zahtev i istakne kompenzacioni prigovor za slučaj da tužbeni zahtev bude usvo-

jen, onda se prvo raspravlja o tužbenom zahtevu. Ako se tužbeni zahtev odbije, kompenzacioni prigovor gubi procesni značaj i o njemu se ne raspravlja niti odlučuje, jer se tuženi brani ne samo osporavanjem tužbenog zahteva, već i isticanjem ovog prigovora, kao eventualnog odbrambenog sredstva. Tek kad sud nađe da je osnovan tužbeni zahtev, onda se raspravlja i odlučuje o kompenzacionom prigovoru.

Međutim, protivtužba predstavlja samostalnu parničnu radnju u smislu odredaba člana 192. ZPP, pa ne može biti eventualna. Ona može da sadrži i eventualni zahtev, ali samo ukoliko je primarni zahtev postavljen u protivtužbi. Po kompenzacionoj protivtužbi parnica i dalje teče i ako tužilac povuče tužbu, što je suprotno kod izjavljivanja kompenzacionog prigovora, koji tada gubi procesni značaj.

34. PITANJE:

Da li je dozvoljena preobražajna tužba za raskid ugovora zbog neispunjenja, obzirom da je članom 124. Zakona o obligacionim odnosima propisan van-sudski raskid ugovora prostom izjavom, imajući u vidu da takvu tužbu izričito ne predviđa ni materijalno-pravni ni procesno-pravni propis? U čemu se sastoji pravni interes za podnošenje ovakve tužbe?

Odgovor:

U Biltenu VPS 4/99, str. 22-23, pod 4. objavljen je odgovor koji glasi: "Prema članu 124. ZOO u dvostranim ugovorima, kad jedna strana ne ispuní svoju obavezu, druga stranka može, ako nije šta drugo određeno, zahtevati ispunjenje obaveze ili pod uslovima predviđenim u idućim članovima, raskinuti ugovor prostom izjavom, ako raskid ne nastupa po samom zakonu, a u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete. Prema tome, raskid ugovora zbog neispunjenja se po članu 124. ZOO ostvaruje prostom izjavom volje poverioca upućenoj dužniku da ugovor raskida, ukoliko raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu (član 125. ZOO). **Tužba za raskid ugovora je po svojoj pravnoj prirodi preobražajna tužba.** Preobražajna tužba se podiže za zaštitu nekog preobražajnog prava. Postoje dve vrste ovih prava. U prvu spadaju ona koja njihov nosilac ostvaruje prosto, svojom jednostranom materijalno-pravnom izjavom volje. Da bi ta izjava proizvela pravnu promenu potrebno je da je druga strana primi. U ovu vrstu spada i pravo na raskid ugovora. Pitanje, da li je u takvom slučaju postojalo pravo na pravnu promenu (raskid ugovora) raspravlja se u parnici u kojoj davalac izjave o raskidu ugovora predlaže odluku o posledicama raskida ugovora, kao što je pravo na povraćaj datog ili na naknadu štete. Sledi, da se pravo na raskid ugovora ne može ostvariti preobražajnom tužbom i da se takva tužba ima odbaciti zbog nepostojanja pravnog interesa, na osnovu člana 288. stav 2. ZPP. U drugu vrstu preobražajnih prava spadaju ona za čije ostvarenje nije dovoljna volja pravnog subjekta ovlašćenog na pravnu promenu, već ona zbog svog značaja može biti ostvarena samo pravosnažnom presudom, jer samo ova pruža punu izvesnost da su ispunjene pretpostavke za njenu promenu. Ova prava se ostvaruju podnošenjem tužbe sudu pred kojim se ističe pravo na promenu. Ova tužba je dozvoljena jedino u slučaju kad neki materijalno-pravni ili procesno-pravni propis izričito predviđa da nosilac preobražajnog prava promenu može postići samo presudom. U drugu vrstu ovih prava ne spada pravo na raskid ugovora. Izuzetak od izrečenog pravila je situacija kada priroda ugovornog odnosa nalaze nužnost sudskog mehanizma raskida, kao što je slučaj sa ugovorom o izdržavanju, no ova tužba se ne može pojaviti pred privrednim sudom. Sud će, dakle, odbaciti tužbu za raskid ugovora, a da li će usvojiti tužbeni zahtev za povraćaj datog ukoliko u konkretnom slučaju utvrdi da je tu-

žilac vansudskim putem, prostom izjavom osnovano raskinuo predmetni ugovor, to zavisi od činjenica utvrđenih u toj parnici”.

Ovako utvrđenom i objavljenom odgovoru sa Savetovanja privrednih sudova Srbije od 13. do 15. IX 1999. godine valja dodati izuzetke od pomenutog pravila da se pravo na raskid ugovora ne može ostvariti preobražajnom tužbom i da se takva tužba ima odbaciti. **Raskid ugovora zbog promjenjenih okolnosti može se ostvariti samo sudskim putem**, regulišu ga odredbe člana 133. do 136. ZOO, a o pravu na raskid odlučuje se presudom, jer se radi o spornom materijalnom pravu. Takođe, osobenosti ugovora o prodaji društvenog kapitala metodom javne aukcije nalažu nužnost sudskog mehanizma raskida. U situaciji kada saglasnost za raskid ugovora između stranaka ne postoji, od razrešenja spornog odnosa zavisi dalja sudbina subjekta privatizacije.

Napomena: Pitanje dopuštenosti preobražajne tužbe za raskid ugovora treba razlikovati od pitanja dopuštenosti tužbe kod koje je tužbeni zahtev, zahtev da se utvrdi da je prestao pravni odnos koji je bio zasnovan nekim ugovorom. Dopusštenost ovakve tužbe ceni se u svetlu sasvim drugačijih okolnosti i propisa, odnosno u smislu dopuštenosti tužbe za utvrđenje iz čl. 188. Zakona o parničnom postupku.

35. PITANJE:

Rešenjem o izvršenju je predlog za izvršenje odbačen kao neuredan u delu u kojem se zahteva isplata kamate. Po prigovoru izvršnog dužnika, rešenje o izvršenju je stavljeno van snage u delu u kojem je određeno prinudno izvršenje, ukinute su sprovedene radnje i postupak je nastavljen kao povodom prigovora protiv platnog naloga. U toku parničnog postupka tužbenim zahtevom se traži isplata glavnog duga sa kamatom. Da li se ovde radi o povećanju tužbenog zahteva, odnosno preinačenju tužbe?

Odgovor:

U smislu odredbe čl. 21. st. 1. ZPP, kada sud ukine rešenje o izvršenju na osnovu verodostojne isprave u delu u kojem je određeno izvršenje i ukine sprovedene radnje, postupak će nastaviti kao povodom prigovora protiv platnog naloga. U čl. 453. st. 1. ZPP propisano je: “Kad se tužbeni zahtev odnosi na dospelo potraživanje u novcu, a to se potraživanje dokazuje verodostojnom ispravom priloženom tužbi u izvorniku ili overenom prepisu, sud će izdati nalog tuženom da ispuni tužbeni zahtev (platni nalog)”. Članom 458. st. 3. ZPP propisano je: “U toku glavne rasprave stranke mogu da iznose nove činjenice i da predlažu nove dokaze, a tuženi može isticati i nove prigovore u pogledu pobijanog dela platnog naloga.”

Iz navedenog proizilazi da tužilac u toku glavne rasprave može povećati postavljene tužbeni zahtev između ostalog i tako što će istaći zahtev za kamatu na ranije traženi iznos glavnog duga. Isticanje ovakvog zahteva predstavlja preinačenje tužbe u smislu odredbe člana 194. stav 1. ZPP.

36. PITANJE

Da li se odredba člana 214. st. 1. tač. 5. ZPP primenjuje i u slučaju postojanja postupka prinudnog poravnjanja, odnosno kada se isti otvori?

Odgovor:

Kada je u toku parnice nad jednom od stranaka otvoren postupak prinudnog poravnjanja, onda se parnični postupak ne prekida, jer ne postoji procesna pretpo-

stavka za nastavak postupka upućivanjem na parnicu, ili izjava upravnika prinudnog poravnjanja da preuzima postupak. Oспоравanje prijavljenog potraživanja poverioca u postupku poravnjanja nad dužnikom od uticaja je samo na pravo glasa poverilaca u smislu člana 36. st. 3. u vezi člana 35. st. 5. Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji, tako da za vođenje parnice po tužbi poverioca protiv dužnika prinudnog poravnjanja nije procesni preduslov da je prijavljeno potraživanje osporeno, zbog čega nema ni upućivanja na parnicu.

U opisanoj situaciji bilo bi celishodno zastati sa postupkom (shodno čl. 219. ZPP) do pravosnažnosti rešenja o prinudnom poravnanju.

37. PITANJE:

Da li je neophodno u dokaznom postupku saslušati sudskog veštaka, koji je dao pismeni nalaz i mišljenje, a na koji stranke nisu stavile primedbe? Da li ga je neophodno saslušati i kada stranka stavi primedbu, a veštak se pismenim putem izjasni i odgovori na primedbe, a stranka ne stavi nove primedbe na izjašnjenje veštaka?

Odgovor:

U ovoj situaciji nema potrebe da se sasluša veštak, ali ga treba pozvati na ročište u smislu čl. 265. st. 2. Zakona o parničnom postupku. Iz odredaba Zakona o parničnom postupku proizilazi obaveza suda da veštaka uredno pozove na ročište za glavnu raspravu, kao i ovlašćenje kažnjavanja veštaka koji je neopravdano izostao sa ročišta za glavnu raspravu. Sa druge strane, nedolazak veštaka na ročište za glavnu raspravu ne povlači automatski za sobom posledicu da se ovo ročište neće moći održati. U situaciji kada stranke nisu imale primedaba na nalaz ili nisu imale naknadne primedbe na pismeno izjašnjenje koje je veštak dao povodom dostavljenih primedaba, rasprava se može održati i ako uredno pozvani veštak nije pristupio. U opisanoj situaciji nije neophodno ni saslušanje sudskog veštaka koji je prisutan na ročištu za glavnu raspravu.

38. PITANJE:

Da li sud može u situaciji kada veštak koji je određen za veštačenje u određenoj pravnoj stvari u kome je dat konkretan nalog, obavesti sud da iz određenih razloga nije u mogućnosti da izvrši veštačenje (zbog prezauletosti, bolesti i sl.) doneti van ročišta novo rešenje kojim će imenovati drugo lice za veštaka, a bez zakazivanja ročišta, imajući u vidu odredbe člana 256. st. 1. Zakona o parničnom postupku?

Odgovor:

Sud može u ovakvoj situaciji van ročišta doneti novo rešenje kojim će imenovati drugo lice za veštaka, ali imajući u vidu ovlašćenje stranaka da predlože lice za veštaka u smislu odredaba člana 250. Zakona o parničnom postupku treba prethodno da pruži strankama mogućnost da se izjasne o ličnosti veštaka, i eventualno iznesu predloge.

39. PITANJE:

Da li se u smislu člana 263. stav 3. ZPP u dokaznom postupku može pročitati zapisnik sa iskazom već saslušane parnične stranke (pred drugim sudijom), ako ta stranka iako je više puta uredno pozivana radi saslušanja, nije pristupila na ročište za glavnu raspravu? Ovo posebno jer zakon propisuje da će se

zapisnik sa iskazom stranke pročitati ako njeno ponovno saslušanje nije moguće i “iz drugih razloga”.

Odgovor:

Kada je stranka koja je ranije saslušavana pred drugim sudijom, uredno pozvana na ročište za glavnu raspravu radi saslušanja i nije na isto pristupila, ne može se smatrati da su ispunjeni uslovi iz člana 263. stav 3. ZPP da se taj dokaz izvede čitanjem zapisnika sa njenim ranije datim iskazom. Ovo stoga što je navedenom odredbom propisano da će se zapisnik sa iskazom te stranke pročitati kada stranka umre ili kada njeno saslušanje nije moguće iz drugih razloga. U situaciji opisanoj u pitanju saslušanje stranke je moguće, a njen nedolazak treba ceniti u smislu odredbe člana 267. st. 2. ZPP.

40. PITANJE:

Kako će sud postupiti ako je na osnovu ovlašćenja iz člana 283. ZPP primenio izuzetak i tužbu nije dostavio tuženom na odgovor, već je odmah zakazao ročište i naredio da se primerak tužbe dostavi tuženom uz poziv za ročište (posebne okolnosti slučaja, odnosno potreba odlučivanja o predlogu za određivanje privremene mere), a tuženi iako uredno pozvan ne dođe na to ročište niti podneskom ospori tužbeni zahtev – da li će doneti presudu zbog propuštanja ili će o tužbenom zahtevu odlučivati posle izvođenja dokaza?

Odgovor:

Da bi sud mogao doneti presudu zbog propuštanja potrebno je da budu ispunjeni svi uslovi propisani u članu 338. stav 1. ZPP, što bi značilo da je tužba tuženom morala biti dostavljena sa poukom o posledicama propuštanja i ostavljanjem roka od 30 dana za davanje odgovora na tužbu. Kako iz situacije opisane u pitanju proizilazi da se radi o posebnim okolnostima kada je radi hitnog odlučivanja potrebno odmah zakazati ročište, to znači da u takvoj situaciji nisu ispunjeni uslovi da u situaciji nedolaska tuženog na zakazano ročište sud donese presudu zbog propuštanja. Dakle, u navedenoj situaciji sud će sprovesti postupak.

41. PITANJE:

Da li tuženi može i posle odgovora na tužbu da sa uspehom ističe procesne prigovore, a ako ih istakne da li odlučiti da je taj prigovor nedozvoljen ili odlučiti o osnovanosti odnosno neosnovanosti tog prigovora, sve s obzirom na odredbu člana 284. stav 1. ZPP?

Odgovor:

Iako je članom 284. stav 1. ZPP propisano da je tuženi dužan da u odgovoru na tužbu istakne procesne prigovore, on navedene prigovore može isticati i u daljem toku postupka. Ako tuženi u daljem toku postupka istakne procesne prigovore koje nije istakao u odgovoru na tužbu, sud iste ne može odbaciti samo na osnovu odredbe člana 284. stav 1. ZPP, a kakva će biti odluka o njima zavisi od vrste i osnovanosti samog prigovora.

Da se mnogi procesni prigovori mogu isticati i u daljem toku postupka proizilazi iz brojnih odredaba Zakona o parničnom postupku, a najpre iz odredbe člana 298. stav 5. i člana 300. stav 2. Zakona o parničnom postupku. Osim toga, o većini smetnji za vođenje postupka i presuđenje, a koje u vidu procesnih prigovora može istaći i tuženi, sud je dužan da vodi računa po službenoj dužnosti i to tokom

čitavog postupka (članovi 16. st. 1, 17. st. 1, 324. st. 2. ZPP). U vezi sa ovim treba imati u vidu i odredbu čl. 361. st. 2. tač. 2, 3, 4. i 10. ZPP.

Sud će moći da odbaci kao neblagovremeno istaknut samo onaj procesno pravni prigovor čije ograničenje proizilazi iz nekih drugih odredaba zakona, a ne iz odredbe čl. 284. st. 1. ZPP. Takav je primer sa prigovorom mesne nenadležnosti, čiji je rok za izjavljivanje ograničen odredbom čl. 20. st. 1. ZPP.

42. PITANJE:

Šta se smatra opravdanim izostankom sa ročišta, a u smislu ocene opravdanog odnosno neopravdanog izostanka za primenu odredbe čl. 296. st. 2. ZPP?

Odgovor:

Koji izostanak sa glavne rasprave će sud smatrati neopravdanim izostankom je faktičko pitanje koje sud ceni u svakom slučaju u zavisnosti od okolnosti toga slučaja. Da bi sud mogao primeniti odredbu čl. 296. st. 2. ZPP potrebno je da na ročištu za glavnu raspravu konstatuje da su stranke uredno pozvane i neopravdano izostale, odnosno da raspravnim rešenjem na ročištu eventualno odbije podneti predlog za odlaganje ročišta ukoliko smatra da je takav predlog neopravdan, a svakako je dužan da u rešenju koje će doneti na osnovu odredbe čl. 296. st. 2. ZPP obrazloži na koji način je cenio opravdanost odnosno neopravdanost izostanka parničnih strana odnosno na osnovu kojih okolnosti je zaključio da je izostanak neopravdan.

43. PITANJE:

Kakvu će odluku doneti drugostepeni sud ako je tužilac uz izjavljenu žalbu na rešenje da se tužba smatra povučenom dostavio dokaze kojima pravda svoj izostanak sa ročišta, a da pri tom nije tražio i povraćaj u predašnje stanje?

Odgovor:

Drugostepeni sud će odbiti žalbu na rešenje da se tužba smatra povučenom i kada stranka uz žalbu dostavi dokaze o postojanju opravdanih razloga zbog kojih je izostala sa ročišta, osim ako ti razlozi ne predstavljaju opštepoznate činjenice. Ovo iz razloga što postojanje opravdanih razloga može imati značaja samo za ocenu osnovanosti predloga za vraćanje u predašnje stanje, a ne i za ocenu zakonitosti rešenja koje je upravo i doneto zbog odsustva dokaza o njihovom postojanju, u momentu donošenja rešenja.

44. PITANJE:

Odredbom čl. 325. st. 3. ZPP propisano je da ako sudsko poravnanje bude poništeno, postupak se nastavlja kao da u parnici o tužbenom zahtevu nije ni bilo zaključeno. Da li to znači da se parnica, koja je okončana zaključenjem sudskog poravnjanja nastavlja ili je potrebno da tužilac podnese novu tužbu sa istim tužbenim zahtevom kao u parnici okončanoj zaključenjem poravnjanja?

Odgovor:

Odredba člana 325. st. 3. Zakona o parničnom postupku jasno predviđa da se u ovakvoj situaciji postupak nastavlja, a ne podnosi nova tužba.

45. PITANJE:

Ako je tužilac na ročištu predložio donošenje presude zbog propuštanja, a tuženom nije uredno dostavljena tužba sa poukom o posledicama propuštanja u smislu čl. 338. st. 1. tač. 1. ZPP, da li sud može doneti rešenje, kojim odbija

predlog tužioca za donošenje presude zbog propuštanja, s obzirom na to da nisu ispunjeni svi kumulativni uslovi iz čl. 338. st. 1. tač. 1. do 4, i da li se protiv tog rešenja može izjaviti posebna žalba?

Odgovor:

Kada tuženom nije uredno dostavljena tužba sa poukom o posledicama propuštanja, sud će doneti rešenje, kojim odbija predlog tužioca za donošenje presude zbog propuštanja, jer za donošenje takve presude nije ispunjen uslov propisan odredbama čl. 338. st. 1. tač. 4. ZPP. Protiv tog rešenja ne može se izjaviti posebna žalba, jer je to izričito predviđeno odredbama člana 338. st. 6. ZPP.

46. PITANJE:

Da li je za donošenje presude zbog propuštanja iz člana 338. ZPP potrebno da tužilac stavi odgovarajući predlog u tom pravcu, imajući u vidu formulaciju stava 7. istog člana?

Odgovor:

Članom 338. ZPP propisano je da će sud doneti presudu kojom usvaja tužbeni zahtev (presuda zbog propuštanja) ako tuženi ne podnese odgovor na tužbu u određenom roku (propisanim u članu 282. ZPP), kao i ako su ispunjeni sledeći uslovi: 1. ako je tuženom uredno dostavljena tužba sa poukom o posledicama propuštanja, 2. ako činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtev nisu u suprotnosti sa dokazima koje je sam tužilac podneo ili sa činjenicama koje su opšte poznate, 3. ako osnovanost tužbenog zahteva proizilazi iz činjenica navedenih u tužbi, 4. ako ne postoje opšte poznate okolnosti iz kojih proizilazi da su tuženog sprečili opravdani razlozi da odgovori na tužbu. Dakle, stavom 1. člana 338. ZPP propisano je koji uslovi treba da budu ispunjeni da bi sud doneo presudu zbog propuštanja, **a među njima kao uslov nije navedeno da je potrebno da tužilac stavi odgovarajući predlog u tom smislu.** Stoga za donošenje presude zbog propuštanja iz člana 338. ZPP nije potrebno da je tužilac stavio predlog u tom smislu. Naime, iz odredbe stava 3. istog člana kao očigledno proizilazi da **sud presudu zbog propuštanja donosi u fazi pripremanja glavne rasprave, dakle i bez prisustva parničnih stranaka**, a obaveza stavljanja predloga za donošenje presude zbog propuštanja ne proizilazi ni iz drugih odredaba Zakona o parničnom postupku koje govore o sadržini tužbe. Odredba stava 6. člana 338. ZPP odnosi se na situaciju kada tužilac predlaže donošenje presude zbog propuštanja, a sud smatra da se radi o zahtevima kojima stranke ne mogu raspolagati (član 3. stav 3) u kojoj situaciji sud rešenjem odbija predlog tužioca za donošenje presude zbog propuštanja, a protiv takvog rešenja nije dozvoljena posebna žalba.

47. PITANJE:

Kakve pravne posledice nastupaju ako advokat uz odgovor na tužbu ne priloži punomoćje u smislu člana 92. stav 1. novog Zakona o parničnom postupku – da li sud u tom slučaju može doneti presudu zbog propuštanja?

Odgovor:

Odgovor na tužbu potpisan od strane advokata koji nema uredno punomoćje stranke u čije ime je takav podnesak dostavljen sud neće uzeti u obzir, već će (ako su za to ispunjeni uslovi iz člana 338. stav 1. Zakona o parničnom postupku), doneti presudu zbog propuštanja i tužbeni zahtev usvojiti.

48. PITANJE:

Kako će postupiti drugostepeni sud kada je advokat uz žalbu na presudu zbog propuštanja podneo punomoćje kojim je stranka naknadno odobrila njegov propust učinjen podnošenjem odgovora na tužbu bez valjanog punomoćja?

Odgovor:

Drugostepeni sud će odbiti žalbu izjavljenu protiv presude zbog propuštanja iako je stranka podneti odgovor na žalbu od strane advokata naknadno odobrila dostavljanjem punomoćja uz žalbu.

49. PITANJE:

Da li u izreku presude treba unositi rešenja koja su objavljena na ročištu i protiv kojih nije dozvoljena posebna žalba (npr. rešenje kojim se na raspravnom zapisniku odbija preinačenje tužbe) ili je dovoljno samo obrazložiti razlog donošenja rešenja protiv kojih nije dozvoljena posebna žalba?

Odgovor:

Članom 343. stava 2. ZPP koji je važio do 22. II 2005. godine predviđeno je da se rešenja koja se na ročištu objavljuju dostavljaju strankama u overenom prepisu, samo ako je protiv tog rešenja dozvoljena posebna žalba ili ako se na osnovu rešenja može odmah tražiti izvršenje ili ako to zahteva upravljanje parnicom. Stavom 4. istog člana predviđeno je da kad se rešenje ne dostavlja pismeno, ono prema strankama ima dejstvo čim je objavljeno. Identično rešenje sadrži i član 350. stav 2. i 4. novog ZPP koji je počeo da se primenjuje od 23. II 2005. godine.

Imajući u vidu citirane odredbe Zakona o parničnom postupku **rešenja koja su objavljena na ročištu, a protiv kojih nije dozvoljena posebna žalba, nije potrebno unositi u izreku presude**, već je dovoljno samo obrazložiti razloge donošenja navedenog rešenja u obrazloženju iste.

U pogledu rešenja kojim se odbija preinačenje tužbe, potrebno je ukazati na razliku odredaba ZPP važećeg do 22. II 2005. god. i novog ZPP koji je od 23. II 2005. počeo da se primenjuje. Prema odredbama čl. 190. st. 8. starog ZPP predviđeno je da protiv rešenja kojim se usvaja preinačenje tužbe nije dozvoljena posebna žalba. Imajući u vidu citirane odredbe čl. 343. st. 2. i 4. istog zakona nije postojala zakonska obaveza da se rešenje kojim se usvaja preinačenje tužbe dostavlja strankama u pismenom otpravku, a to znači da nije bilo potrebe ni da se u izreku presude unosi rešenje kojim se usvaja preinačenje tužbe, jer na isto nije bila dozvoljena posebna žalba. Kako je shodno čl. 378. starog ZPP kao osnovni princip usvojeno da je protiv rešenja prvostepenog suda dozvoljena žalba, ako u istom zakonu nije određeno da žalba nije dozvoljena, to je protiv rešenja kojim se odbija preinačenje tužbe za vreme važenja navedenog zakona bila dozvoljena posebna žalba, jer citiranim odredbama čl. 190. st. 8. nije bila isključena mogućnost podnošenja iste. Kako je protiv rešenja kojim se odbija preinačenje tužbe bila dozvoljena posebna žalba, to je sud bio dužan da strankama dostavi i pismeni otpравak obrazloženog rešenja o odbijanju preinačenja u smislu čl. 345. istog zakona. Stoga iako sva rešenja koja se donose na ročištu objavljuje predsednik veća, po ZPP je postojala obaveza dostave pismenog prepisa rešenja kojim se odbija preinačenje tužbe sa obrazloženjem istog, jer je protiv navedenog rešenja bila dozvoljena posebna žalba. Rok za žalbu na navedeno rešenje te kao je od dana dostave pismenog otpравka rešenja. Stoga je sud na samom ročištu mogao na zapisnik izdiktirati rešenje i kratko obrazloženje, te dostavom zapisnika dostaviti strankama pismeni otpравak rešenja u kom slučaju bi rok za dozvoljenu po-

sebnu žalbu na navedeno rešenje o odbijanju preinačenja tekao od dana prijema navedenog zapisnika sa ročišta sa rešenjem. Ukoliko nije postupljeno na navedeni način, bilo je potrebno uraditi posebni otpravak rešenja i dostaviti strankama. U suprotnom u izreku presude pored odluke o glavnoj stvari i sporednim tražbinama, bilo je potrebno da sud unese i rešenje kojim ne dozvoljava preinačenje jer je na isto dozvoljena posebna žalba, pa je čak i tužilac koji je u celosti uspeo u sporu (tužbeni zahtev prvobitno opredeljen usvojen u celosti) imao prava i mogućnosti da se žali na navedeno rešenje kojim mu se odbija da dozvoli preinačenje tužbe. U tim situacijama rešenje je proizvodilo dejstvo od trenutka kada je saopšteno, objavljeno na ročištu, a rok za žalbu je tekao od prijema pismenog otpravka rešenja.

Novim Zakonom o parničnom postupku čija je primena počela 23. II 2005. godine u čl. 193. st. 7. je predviđeno da protiv rešenja kojim se dopušta ili odbija preinačenje tužbe nije dozvoljena posebna žalba. Kako shodno navedenom članu se ni na rešenje kojim se odbija preinačenje tužbe nije dozvoljena posebna žalba, jer je to citiranim odredbama izričito isključeno, to više nema obaveze iz čl. 350. st. 2. ZPP da se stranci dostavlja overen prepis navedenog rešenja uz obavezu obrazloženja u smislu čl. 352. st. 1. ZPP, već navedeno rešenje shodno čl. 350. st. 4. novog ZPP ima dejstvo prema strankama, čim je objavljeno na ročištu.

50. PITANJE:

Da li parnični sud odmah po prijemu tužbe odn. u fazi pripremanja glavne rasprave (van ročišta) može odrediti privremenu meru obezbeđenja ako su za to ispunjeni uslovi propisani odredbama Zakona o izvršnom postupku, ili odbiti podneti predlog, ako je isti neosnovan?

Odgovor:

Sud je shodno odredbi čl. 313. st. 1. ZPP ovlašćen da van ročišta za glavnu raspravu donese i rešenje o privremenim merama obezbeđenja. Ako iz dokaza priloženih uz tužbu proizilazi da je predlog za određivanje privremene mere obezbeđenja neosnovan sud može pozivom na odredbu čl. 313. st. 1. ZPP i u postupku prethodnog ispitivanja tužbe doneti odluku kojom će takav predlog odbiti.

51. PITANJE:

Da li se samo najava žalbe jedne od stranaka u sporu može smatrati žalbom u pravom smislu te reči i da li istu treba odbaciti, ukoliko se ona kasnije ne dopuni u zakonskom roku od 8 dana?

Odgovor:

Zakon o parničnom postupku uopšte ne poznaje institut najave žalbe tako da nije sasvim jasno na šta se pitanje odnosi. Ukoliko je sudu stigao podnesak koji se zove najava žalbe, a koji po svojoj sadržini sadrži sve što je propisano u čl. 357. ZPP i nema nedostataka iz čl. 358. st. 1. ZPP, sud će postupiti onako kako je propisano u čl. 358. st. 3. ZPP (dostaviće drugostepenom sudu na rešavanje).

Ako je sudu stigao podnesak koji se zove najava žalbe, a koji nema podatke na osnovu kojih bi se moglo utvrditi koja se presuda pobija, ili ako navedeni podnesak nije potpisan, sud će postupiti na osnovu odredaba čl. 358. st. 1. i 2. ZPP (doneće rešenje i pozvati žalioca da u određenom roku dopuni ili ispravi žalbu. Ako žalilac ne postupi po nalogu suda, sud će rešenjem odbaciti žalbu).

Ako je žalba sudu upućena telegrafskim putem primeniće se odredbe čl. 107. st. 3. ZPP (smatraće se da je podneta u roku ako uredna žalba bude dostavljena sudu u roku od 3 dana od predaje telegrama pošti).

52. PITANJE:

Da li je javni pravobranilac ovlašćen da u ime stranke koju zastupa izjavi reviziju ili se ovaj pravni lek mora izjaviti preko advokata, u smislu člana 401. st. 2. tač. 3. ZPP?

Odgovor:

Javni pravobranilac je ovlašćen da u ime stranke koju zastupa izjavi reviziju. Shodno odredbi člana 84. st. 3. ZPP zastupanje Državne zajednice, države članice i njenih organa, jedinica teritorijalne autonomije i lokalne samouprave uređuje se posebnim propisima. Zakonom o javnom pravobranilaštvu u čl. 1. st. 2. propisano je da je javno pravobranilaštvo zakonski zastupnik Republike, autonomne pokrajine, grada i opštine. Članovima 7. i 9. Zakona o javnom pravobranilaštvu propisano je da Republičko javno pravobranilaštvo preduzima pravne radnje i koristi pravna sredstva pred sudovima i drugim nadležnim organima radi ostvarivanja imovinskih prava i interesa Republike Srbije, njenih organa i organizacija i drugih pravnih lica čije se finansiranje obezbeđuje u budžetu Republike, te da u tom smislu isto u sudskim i upravnim postupcima ima položaj zakonskog zastupnika.

Iz navedenih odredaba proizilazi da se odredba čl. 401. st. 2. tač. 2. ZPP ne odnosi na one stranke u postupku čije je zastupanje posebnim zakonom povereno javnom pravobranilaštvu. Naime, kada se kao učesnik u postupku pojavljuje Republika, autonomna pokrajina, grad, opština ili njihovi organi i organizacije tada se na njih ne odnosi odredba čl. 84. st. 2. ZPP, te samim tim ni odredbe čl. 401. st. 2. tač. 2. ZPP, već se ima primeniti odredba čl. 84. st. 3. i čl. 401. st. 2. tač. 1. ZPP. Kako se javno pravobranilaštvo ne može smatrati licem koje nije ovlašćeno na podnošenje revizije, to proizilazi, dakle, da je javni pravobranilac ovlašćen da u ime stranke koju zastupa izjavi reviziju i da se ovaj vanredni pravni lek u opisanoj situaciji ne mora izjavljivati preko advokata.

53. PITANJE:

Da li se u radnim sporovima pred trgovinskim sudovima, kada je tužena strana u stečaju, može primenjivati pravilo o povlačenju tužbe, ukoliko stranke ne pristupe na ročište, iako su uredno pozvane?

Odgovor:

U parnicama iz radnih odnosa, koje se pred trgovinskim sudovima vode po osnovu atrakcione nadležnosti jer je tužena strana u stečaju, može nastupiti situacija da se tužba smatra povučenom, ukoliko su ispunjeni uslovi propisani u članovima 289. i 296. st. 2. ZPP. Ovo stoga što se u parnicama iz radnih odnosa, shodno odredbi člana 434. ZPP, primenjuju sve odredbe ZPP, osim kada je u navedenoj glavi nešto drugačije propisano. Imajući u vidu da u glavi zakona koja sadrži posebno pravila postupanja u parnicama iz radnih odnosa, nema posebnih odredbi koje isključuju primenu članova 289. i 296. st. 2. ZPP, to proizilazi da se i u parnicama iz radnih odnosa može desiti da se tužba smatra povučenom zbog nedolaska uredno pozvanog tužioca na pripremno ročište ili na ročište za glavnu raspravu.

54. PITANJE:

Ako tužilac u tužbi koja je podneta od strane njegovog punomoćnika – advokata, ne učini verovatnim postojanje pravnog interesa za podnošenje tužbe, a na osnovu priloženih verodostojnih isprava se može tražiti izvršenje po Zakonu o izvršnom postupku, da li odmah odbaciti tužbu na osnovu primene čla-

na 453. stav 5. ZPP, ili je potrebno da se tužilac pouči o tome da je potrebno da obrazloži postojanje svog pravnog interesa za podnošenje tužbe?

Odgovor:

U smislu odredbe čl. 453. st. 3. ZPP sud će izdati platni nalog i bez predloga tužioca uvek kada su ispunjeni uslovi propisani u st. 1. i 2. navedenog člana. Međutim, kada se na osnovu verodostojnih isprava koje su priložene uz tužbu odnosno kojima se dokazuje utuženo potraživanje može osnovano ishodovati donošenje rešenja o izvršenju na osnovu verodostojne isprave u smislu odredaba Zakona o izvršnom postupku, tada će sud izdati platni nalog samo ukoliko tužilac učini verovatnim postojanje pravnog interesa za to (čl. 453. st. 4. ZPP). Ako tužilac ne učini verovatnim postojanje pravnog interesa, sud će takvu tužbu odbaciti, shodno odredbi čl. 453. st. 5. ZPP, pri čemu ni u jednoj od navedenih odredaba nije propisana obaveza suda da stranku koja nema advokata prethodno poučava o tome da je potrebno da obrazloži postojanje pravnog interesa za podnošenje tužbe. Sud nikada nema obavezu da podučava stranku koja ima punomoćnika advokata, a dužnost suda da podučava neuku stranku koja nema punomoćnika iz odredbe čl. 275. st. 2. ZPP, ne odnosi se na opisanu situaciju. Stoga u opisanoj situaciji sud može odmah odbaciti podnetu tužbu.

55. PITANJE:

Da li se ponavljanje postupka okončanog presudom zbog izostanka, kojom je utvrđeno pravo svojine tužioca na određenim poslovnim prostorijama, može zasnivati na razlogu iz čl. 422. tač. 1. novog ZPP (ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a naročito propuštanjem dostavljanja, nije bila data mogućnost da raspravlja pred sudom) u situaciji kada je isto lice bilo upisano u sudski registar kao direktor i tužilačkog i tuženog preduzeća, pri čemu je reč o povezanim preduzećima – tužilac je zavisno preduzeće, a tuženi matično preduzeće, a tom licu je bila uručena tužba, poziv za ročište i presuda zbog izostanka?

Odgovor:

Ispunjeni su uslovi za ponavljanje postupka propisani odredbom čl. 422. st. 1. tač. 1. ZPP kada su tužba, poziv za ročište i presuda zbog izostanka uručeni istom licu koje je u registru upisano kao zakonski zastupnik i tužioca i tuženog. U tom slučaju postoji sukob interesa između tuženog i njegovog zakonskog zastupnika, zbog čega je sud saglasno odredbi čl. 79. st. 2. tač. 2. i st. 3. ZPP istom morao postaviti privremenog zastupnika i njemu dostaviti tužbu i poziv za ročište.

56. PITANJE:

Da li se prigovor na rešenje o izvršenju doneto na osnovu verodostojne isprave može upodobiti sa odgovorom na tužbu i da li takav prigovor mora da sadrži sve ono što treba da sadrži i odgovor na tužbu?

Odgovor:

Prigovor na rešenje o izvršenju doneto na osnovu verodostojne isprave ne mora da sadrži sve ono što treba da sadrži i odgovor na tužbu. Ovo zbog toga što se nakon izjavljivanja prigovora protiv rešenja o izvršenju na osnovu verodostojne isprave postupak nastavlja kao povodom prigovora protiv platnog naloga u smislu čl. 21. st. 1. Zakona o izvršnom postupku. Postupak po platnom nalogu predstavlja poseban postupak, koji je regulisan odredbama Glave XXXII Zakona o parničnom postupku (čl. 453. do 464), a njima se prigovor ne upodobljava sa odgovorom na tužbu.

57. PITANJE:

Koja je razlika u pravnim posledicama koje nastaju usled primene stava 1. i stava 2. člana 475. Zakona o parničnom postupku?

Odgovor:

Nema razlike, jer je stavom 1. člana 475. predviđeno da ukoliko tužilac i sa nekog docnijeg ročišta izostane, a uredno je pozvan, smatraće se da je povukao tužbu, pa je potpuno nepotrebno da se stavom 2. predviđa da će se tužba smatrati povučenom, ako sa kog docnijeg ročišta izostanu obe stranke. Do unošenja odredaba stava 2. ovog člana došlo je zbog toga što u tom delu nije izvršena redakcija teksta ranije važećeg Zakona o parničnom postupku. Kada bi se primenio st. 2. onda se tužba smatra povučenom samo ako je tuženi uredno pozvan, što je u koliziji sa st. 1. prema kome se smatra da je tužilac povukao tužbu i ako sa kog docnijeg ročišta izostane tužilac. Pošto u st. 3. ne stoji da će se tužilac uz poziv za glavnu raspravu upozoriti da će se smatrati da je povukao tužbu i ako sa kog docnijeg ročišta izostane, potrebno je da prvostepeni sud uz poziv navede i ovo upozorenje.

58. PITANJE:

Da li će se presuda zbog izostanka iz člana 476. st. 1. Zakona o parničnom postupku doneti i u slučaju da se ne radi o prvom ročištu za glavnu raspravu, da je tuženi prethodno osporio tužbeni zahtev u celosti i u parnici povodom prigovora protiv rešenja o izvršenju na osnovu verodostojne isprave kada je tuženi prethodno prigovorom protiv tog rešenja osporio tužbeni zahtev?

Odgovor:

Sud će doneti u smislu odredaba čl. 476. st. 1. ZPP presudu kojom se usvaja tužbeni zahtev, odnosno održava na snazi u obavezujućem delu rešenje o izvršenju na osnovu verodostojne isprave (presuda zbog izostanka) i kada se ne radi o prvom ročištu za glavnu raspravu i u slučaju kada je tuženi prethodno osporio tužbeni zahtev u celosti, pa i u slučaju kada je u parnici povodom prigovora protiv rešenja o izvršenju na osnovu verodostojne isprave tuženi prigovorom osporio tužbeni zahtev.

59. PITANJE:

Da li sud prilikom donošenja presude zbog izostanka u sporu male vrednosti po članu 476. ZPP, primenjuje materijalno pravo na činjenice navedene u tužbi, odnosno da li je uslov za donošenje ovakve presude da osnovanost tužbenog zahteva proizilazi iz činjenica navedenih u tužbi, i da li se takva presuda može pobijati zbog pogrešne primene materijalnog prava?

Odgovor:

Prilikom donošenja presude u sporu male vrednosti iz čl. 476. st. 1. ZPP primenjuje se materijalno pravo na činjenice navedene u tužbi i takva presuda se može pobijati zbog pogrešne primene materijalnog prava. Bez obzira što odredbama čl. 476. ZPP nije izričito kao uslov propisano da se ovakva presuda može doneti ako osnovanost tužbenog zahteva proizilazi iz činjenica navedenih u tužbi, tužbeni zahtev se ne može usvojiti ukoliko taj uslov nije ispunjen, jer je istovremeno odredbama čl. 478. st. 1. ZPP predviđeno da se presuda ili rešenje kojim se okončava parnica u postupku u sporovima male vrednosti može pobijati samo zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 361. st. 2. ovog Zakona i zbog pogrešne primene materijalnog prava. Dakle, ukoliko bi se usvajanjem tužbenog zahteva pogre-

šno primenilo materijalno pravo na činjenice navedene u tužbi, onda se presuda na osnovu čl. 476. st. 1. ZPP, kojom se tužbeni zahtev usvaja, ne može doneti.

60. PITANJE:

Kako se objašnjava stav 2. člana 476. ZPP, obzirom da je presuda zbog izostanka osmišljena kao posledica nečinjenja radnje tuženog, u kom slučaju se odbija tužbeni zahtev, što je negativna posledica za tužioca? Da li se mislilo da se odbija predlog za donošenje presude zbog izostanka, a ne da se odbija tužbeni zahtev? Zbog čega ne treba dozvoliti da tužilac u daljem toku postupka, kada mu je odbijen predlog za donošenje presude zbog izostanka, dokaže osnovanost svog tužbenog zahteva?

Odgovor:

Odredba člana 476. st. 2. ZPP je jasna, jer predviđa odbijanje tužbenog zahteva kada su činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtev u suprotnosti sa dokazima, koje je tužilac podneo ili sa opšte poznatim činjenicama. Nije se mislilo na mogućnost da se rešenjem odbije predlog za donošenje presude zbog izostanka, jer se ona može doneti i bez predloga tužioca. Spor male vrednosti predstavlja jednu vrstu skraćenog postupka. Svrha ovog postupka je da se spor što pre okonča.

61. PITANJE:

Ako je tužbu u upravnom sporu zbog “ćutanja administracije” zainteresovano lice podnelo Vrhovnom sudu Srbije, traćeci poništaj ugovora o cesiji, a Vrhovni sud se shodnom primenom odredaba parničnog postupka oglašio stvarno nenadležnim i predmet ustupio trgovinskom sudu, nalazeći da tužbom nije tražen poništaj nekog upravnog akta, budući da ugovor o cesiji ćiji se poništaj traži nije upravni akt... kako će postupiti trgovinski sud u pogledu uspostavljanja procesne legitimacije tuženih, zasnivanjem procesne zajednice nućnih i jedinstvenih suparnićara s obzirom da je tužba podneta protiv organa, odnosno upravne organizacije sa statusom pravnog lica (Agencije za privatizaciju), ćiji se akt osporava – (ćlan 14. Zakona o upravnim sporovima, “Sl. list SRJ”, br. 49/96), a ne protiv cedenta i cesionara, kao ućesnika materijalno pravnog odnosa, tj. da li je trgovinski sud ovlašćen da naloži tužiocu da umesto tućene Agencije za privatizaciju oznaći cedenta i cesionara, kao i da li je u tom slučaju reć o subjektivnom preinaćenju tućbe ili urećenju tućbe, da li je trgovinski sud ovlašćen da takvu tućbu odbaci primenom ćlana 28. stav 1. taćka 2. Zakona o upravnim sporovima u kome je propisano da će “sud rećenjem odbaciti tućbu ako utvrdi da akt koji je tućbom osporavan nije upravni akt (ćlan 6)”?

Odgovor:

Urednost tućbe kao inicijalnog akta u upravnom sporu ne moće se ceniti od strane trgovinskog suda prema odredbama ZPP. Stoga će trgovinski sud uz dostavu rećenja Vrhovnog suda o stvarnoj nenadležnosti da naloži tužiocu da uredi tućbu u skladu sa odredbama ćlana 187. u vezi ćlana 100. ZPP.

Trgovinski sud je ovlašćen da naloži urećenje tućbe tako da tućbom budu obuhvaćene i ugovorne strane iz ugovora o cesiji, jer se ne radi o subjektivnom preinaćenju tućbe, pošto je tućba kao inicijalni akt u upravnom postupku saćinjena prema pravilima tog postupka. Sud će ovako postupiti bez obzira da li je tućbu saćinio advokat.

Trgovinski sud nije ovlašćen da odbaci tućbu primenom ćlana 28. stav 1. taćka 2. Zakona o upravnim sporovima, kada je to propustio da ućini Vrhovni sud.